

Suosio vaatii poikia käyttäytymään koulussa karskisti

Luokassa hyvän aseman saaminen vaatii pojilta kovaa nahkaa. "Leikkittapeluissa" tai naljailun kohteeksi joutuessa ei saa näyttää, että kirpaisee. Paitsi silloin, kun haukutaan homoksi.

Tuija Pallaste

Kuudesluokkalaisten poikien keskuudessa naljailulta ei ole suojassa kukaan.

– Pojat puhuvat ärsyttämisestä normaalina osana keskinäistä kanssakäymistään. Ärsyttäminen ja nimitleminen tuntuvat olevan tavallisia ilmiöitä kaverusten kesken – ne eivät rajaudu vain riitapukareiden välille. Tyttöjen keskuudessa vastaavaa ei esiinny, kertoo sukupuoliittuneesta kouluväkivallasta väitöskirjasta tekemä ala-asteen opettaja **Anu Tallavaara**.

Tutkija vietti kuukauden havainnoiden ja haastatellen 5–6-luokkalaista oppilaita pohjoissuomalaisessa koulussa. Taustamateriaalina oli aineisto, jota Tallavaara keräsi osana Oulun yliopiston tutkijaryhmää. Sitä varten useat sadat kuudennen luokan oppilaat Suomessa ja Venäjällä vastasivat kysymyksiin sukupuoliittuneesta väkivallasta.

– Jatkuvan ärsyttämisen voi tulkita osaksi poikien välistä asemapeliä, jossa määritellään ja testataan nokkimisjärjestyksestä ilman fyysistä väkivaltaa. Keskeinen elementti tässä pelissä näyttää olevan se, että suuttua ei saa. Valtaosa pojista on sitä mieltä, ettei suosittu poika ota kaikkea todesta. Pojat painottavat, että nimitely on leikkilistä, vaikka se johtaisi tappelui-

hinkin, Tallavaara raportoi.

Yksi poikkeus "suuttumiskiellossa" kuitenkin on. Homottelua pojat pitävät niin suurena loukkauksena, että kohteena oleva poika saa suuttua. Hänen suorastaan odotetaan suuttuvan ja kostavan, Tallavaara huomasi.

KOULUPOJILLA ON varsin rajattu käsitys siitä, millainen poikuus on hyväksyttävää. Suositut pojat eivät ilmennä sukupuoltaan normista poikkeavalla tavalla, toteaa Tallavaaran tutkijakollega, erityisopettaja **Tuija Huuki**.

Hyvät jätäkät eivät siis ole tyttömäisiä.

– Hyväksytyt maskuliinisuuden tunnusmerkkejä ovat urheilullinen vyvykyys, muodin mukainen pukeutuminen, huijat ja uhkarohkeat temput, sääntörikkeet, huumori ja statusesineet, Huuki luettelee.

– Kaikkea tyttömäisyyteen liittyvää pidetään toisarvoisena. Jopa järveä keskustelu intiimeistä asioista teilitaan akkamaiseksi.

Vaikka kaikille naljaillaan, "tosipojan" mallista poikkeavat pojat ovat Huukin mukaan suuressa vaarassa joutua jatkuvan henkisen ja fyysisen väkivallan kohteeksi. Nokkimisjärjestyksen huipulla olevat pojat kun ylläpitävät valta-asemaansa vähättelemällä ja alentamalla heikompia poikia.

– Poikien väkivalta on osittain hyvin hienovaraisista ja sulautuu osaksi normaalinä pidettyä poikana olemisen tapaa. Tutkimuksessani suuri osa siitä tapahtui opetushenkilöstön katseen

ulottumattomissa. Toisia alentava huumori, leikkittapeluksi kutsuttu toiminta, huiputukset, tyttövihamielisyys ja homofobia olivat yleisiä. Väkivaltalla naamioitui usein näihin tekoihin.

PEHMOPOJILLE JÄÄ yleensä kaksi vaihtoehtoa: muokata itseään hyväksyttävämpään suuntaan tai hyväksyä porukan ulkopuolelle jääminen.

– Heidän tapansa olla poika on uhka heidän turvallisuudelleen kouluyhteisössä, Huuki sanoo.

Moni poika lähtee mukaan suosion tavoitteluun. Huuki kertoo epäsuositusta pojasta, joka hankki hyvän fyysisen kunnon ja alkoi harrastaa hiphop-kulttuuria ja jääkiekkoa, joka on poikien keskuudessa arvostettu laji. Hän kerskui jääkiekkoharjoitusten kovuudella ja koulussa harjoitetulla väkivallalla ja sai ihailua muilta pojilta.

Machoilulla ja atleettisuudella pätemisessä on kuitenkin hyvin hienovaraiset säännöt. Huukin tapaustutkimuksessa vähävarainen poika, joka esiintyi ylikorostuneen karskisti ja rajusti, ei saavuttanut suosiota ryhmässä. Hän ei kuitenkaan joutunut yhtä voimakkaasti väkivallan kohteeksi kuin sellainen poika, jolla oli "tyttömäisiä" harrastuksia, joka pukeutui muodista poikkeavasti – ja joka oli ystävällinen muille oppilaille.

MITÄ TAPAHTUU pojalle, joka on kovettanut

nahkansa ohittaakseen naljailun reagoimatta, tai joka on vuosiluokalta toiselle ollut "huomaamattoman" väkivallan kohteena?

Tuija Huuki antaa esimerkin tilanteesta koulun ruokajonossa. Suositut poika houkutteli ystävänsä jonon hänniltä epäsuositun pojan eteen. Epäsuositut poika jätettiin, jälleen kerran, viimeiseksi. Hän hyökkäsi itseään suosittumman pojan kimppuun lyömällä ja potkimalla.

Kun kouluissa tapahtuu äärimmäisiä väkivallan purkauksia, Huukin mielestä on erhdys keskittyä vain näkyvään toimintaan.

– Tässäkin tapauksessa on vähintään yhtä oleellista kysyä, miksi poika kerta toisensa jälkeen ohitetaan, kuin miksi tämä löi, Huuki huomauttaa.

"TÄLLAISENA KOULUKULTTUURI ei edistä sitä, että lapset kasvavat toisiaan kunnioittaviksi aikuisiksi. He kehittyvät toisiaan nokitteleviksi ja kilpailuhenkisiksi", tutkimustyötä tekemä erityisopettaja huolehtii.

Pohjoismaisessa koulukiusaamistutkimuksessa kiusaamisen suorat muodot on liitetty poikiin ja epäsuorat muodot tyttöihin.

Huuki antaa haasteen pohtia nykyisen suora-epäsuora-jaottelun mielekkyyttä.

– Myös pojat osoittavat epäsuorilla keinoilla toisilleen heidän paikkansa arvoasteikossa.

SUNNUNTAISUOMALAINEN

Väli-Suomen Media Oy, PL 159, 40101 Jyväskylä
puh. (014) 622 284, faksi (014) 622 414
sunnuntai@sunnuntaisuomalainen.fi
etunimi.sukunimi@sunnuntaisuomalainen.fi

Tuottaja Osmo Kurki (014) 622 284

Tanja Heikkinen (014) 622 487

Anniina Louhivuori (014) 622 488

Pertti Ruohonen (017) 303 367

Pihla Tiihonen (014) 622 486

Markus Viitakoski (014) 622 488

Kristiina Viitanen (013) 255 2339

Erja Yläjärvi (09) 41522 750

*Sunnuntaisuomalainen ei vastaa
tilaamattoman materiaalin säilyttämisestä
eikä palauttamisesta.*

**Sunnuntaisuomalainen on Ilkan, Karjalaisen,
Keski-suomalaisen, Pohjalaisen ja Savon
Sanomien yhteinen sunnuntaisivusto,
jolla on lähes 800 000 lukijaa.**

SUNNUNTAISUOMALAINEN 10.8.2003